

Esipuhe

Elämme aikaa, jonka uskomus- ja asennemaailmaa muokataan monissa tiedotusvälineissäkin jälleen kerran, tai ehkä totuudenmukaisemmin yhä edelleen, tarkoitushakuisesti ja perättömin väittämin.

Karjalan vuosituhantista olemassaoloa suurimman suomalaisheimon kotiseutuna mitätöidään ja evakkotaipaleitamme ivataan lausein: "Karjalaiset häädettiin Neuvostoliitosta..." ja "...kun karjalaiset tulivat Suomeen."

Karjalaisuutta suomalaisuutena hämärrytetään loukkaavissa kirjoitteluissa *"Inkerikot ovat suomensukuisia samoin kuin karjalaiset ja vafjalaiset, mutta he eivät ole suomalaisia" tai korostamalla "puolet karjalaisista kävi vaaliurnilla"*, kuten uutisoitiin Karjalan tasavallan vaalien äänestysprosenttia kesällä 2002. Alueen asukkaista on karjalaisia tiettävästi alle viidesosa.

Sukumme jälkipolvien on saatava tietää jatuntee kuuluvansa vuosisatojen aikana suuimman osan Suomesta asuttaneeseen heimoon, jonka kielenä on ollut eloisa karjalan murre. Ilman karjalaisia ei olisi myöskään Suomea.

Olen tällaisista syistä koonnut uuden, suku- ja kyläkirjamme edellisessä osassa olevaa historiallista osuutta merkittävästi perusteellisemmän kuvauksen menneisyydestämme.

Tosiasioita vääristävien mielikuvien oikomiseen on myös eräs hyvin lähellä oleva syy, monen vaskelaisenkin kirjahyllyssä oleva pitäjähistoriamme **Metsäpirtti**, joka julkaistiin vuonna 1953. Kirja on monipuolisine ja yksityiskohtaisine Metsäpirttiä koskevine tietoineen ansiokas, mutta historiallisilta tulkinnoiltaan se edustaa orjallisen yksipuolisesti ruotsalaisperäisten ja -mielisten vallanpitäjien takomia asenteita. Näkemykset eivät edusta edes suomalaisuutta, saati aitokarjalaisuutta:

"ruotsalaisia emme ole, venäläisiksi emme tule, olkaamme siis suomalaisia".

Vanhimmat juuriltaan tunnetut Karjalan kannaksen ja Inkerinmaan asukkaat ovat inkeroisia eli alkuperäisiä karjalaisia. Waski-sukumme on inkeroissuku. Inkeroisia ei pidä sekoittaa myöhempiin tulokkaisiin eli inkeriläisiin.

1600-luvulla Karjalan ja Inkerin autitdetuille tiloille saapuneet äyrämöiset ja savolaiset olivat kylläkin mitä todennäköisimmin vuosisatojen myötä toisistaan loitonneita saman karjalaisheimon jälkipolvia. Näitä ja muita Inkerinmaan puolelle muuttaneita suomalaistulokkaita kutsutaan inkeriläisiksi. Erilaiset tavat, kansallispuvut, myös eri uskonhaarat korostivat jo tuolloin kuitenkin näiden asukasryhmien ominaispiirteitä ja loivat toisiaan vieroksuvia yhteisöjäkin.

Kansanrunouden keräysmatkoilla 1850-luvulla Etelä-Karjalassa kiertänyt professori **August Ahlqvist** kiinnitti huomiota kyseisiin seikkoihin ja tallensi näkemäänsä ja kuulemaansa matkakertomuksiansa: *"Viipurin läänissä on minun tietääkseni vain Äyräpään kihlakunta eli tarkemmin Pyhänristin (Muolaa), Valkjärven ja Kivennavan pitäjät, joissa Savakkoisuus ja Äyrämöisyys tulevat kysymykseen, sentähden, että näissä pitäjissä yhtyvät toinen toiseensa ja niillä siis juoksee rajansa. Uusikirkko, Koivisto ja Viipuri, eli kaikki mikä on länteen noista rajapitäjistä, on Savakkojen alusta, jota vastoin taas toisella puolen Pyhäjärvi, Sakkula ja Raudun pitäjä ovat niin synkkiä Äyrämöisiä, että täällä koko näistä nimistäkään ei tiedetä mitään tahi jos ketä vaimoa sanotaan Savakoksi, niin on samalla sanottu hänestä kaikki, mitä vaimoimisesta ilkeintä voipi sanoa."*

Vanha Äyräpään kihlakunta oli Ahlqvistin näkemyksen mukaanasukkaittensa keskinäisen kanssakäymisen sopuisa tyyssija. Muualla savakot, äyrämöiset ja kreikanuskoiset inkeroiset olivat suhteessa toisiinsa eriseuraisia jossain määrin aina Talvisotaan saakka. Vaskelan inkeroiset olivat kohtalon kolhujen myötä enää pelkkä vähemmistö kotipitäjässään.

Suku- ja kylähistorioiden ensisijaisin tehtävä on suvun juurien mahdollisimman perinpohjainen esittely ja oman kotiseutukulttuurin tallentaminen. Vaskeloisten ominaispiirteitä ovat vuosisatojen mittainen

asuminen Suvannontapaleen tienoille Waski-nimisinä, kalevalainen elämänmuoto, keskinäinen yksimielisyys, syvä uskonnollisuus, halpamaisuuden inhoaminen ja pystypäisyys. Pahan puhuminen "selän takana" ja edessä tapahtuva mielistely saivat osakseen vaietun ylenkatseen ja halveksunnan. Onnistuminen omin avuin, yksilönä ja kyläyhteisönä, oli kunnia-asia. Kadehtiminen oli heikkoutta. Ominaisuudet heijastavat tervettä itsetuntoa ja ovat periytyviä vuosisataisesta kamppailusta olemassaolon ja elämänarvojen puolesta.

Onneksemme on löytynyt toisenkin julkaisun verran tarinoita ja valokuvia Vaskelastamme ja sen asukkaista iloksemme ja muistoperinnöksemme. Kalevalaista kansanrunoutta ja uudempaa lyriikkaa on monen edessäsi olevan kirjan verran odottamassa julkaisuvuoroaan.

Rakkaus menetettyyn kotiseutuun ja yhteinen sukuhistoriamme on meitä toisiimme sitova voima. Isäni ja Saaroisissa syntynyt äitini antoivat evakkotapaleemme vuonna 1946 päättäneelle kylmälle tilalle rakkaimman ja kauneimman tuntemansa yhteisen nimen: Metsäpirtti.

Itse olen mennyt vielä kauemmas menneisyyteemme. Läheisimmäksi nimeksi on kohonnut suvulta vääryydellä riistetty aitokarjalaisuuden tunnus, vuosisatainen sukunimemme Waski.

Kotiseutukulttuurimme kokoamisessa ovat olleet mukana ja antaneet keräämäänsä ainutlaatuista aineistoa Taimi Pukki, Anna Lamppu ja tyttärensä Maire Saarinen, Paula Hirvonen, Leila Holvisto, jolta sain isoäitinsä Jerla Olkan peruina käyttöni kymmeniä valokuvia, sekä Jaakko Koskivaara ahkerana ja sitkeänä arkistojen penkojana.

Näemme Waski-suku ja Metsäpirtin Vaskela II -kirjan sillankaareksi menneisyydestämme nykyisyyteen. Lahjoitamme kirjan julkaisuoikeuden Vaskelan Sukuseura ry:n Muistomerkkirahastolle. Siltä ei ole valmis ennen kuin sen nykypään tukipilarina on Metsäpirtin Vaskelan kalevalaisten runonlaulajien ja tietäjien muistomerkki.

Helsingissä huhtikuussa 2004
Mauno Vaski, entinen Koskinen

valokuva

Näkymä Vaskelankoskelta Suvannolle. Vedenpinnan vuolteet pitkälle ylävirrassa kertovat kosken voimakkaasta imusta.

valokuva

Vaskelankoski alavirran suuntaan kesäkuussa 1987. Sukukirjan kokoajan edellinen muistikuva koskesta oli tuolloin liki 50 vuoden takaa. Äitini oli huuhtomassa joella pyykkiä ja esikoispoikansa laski kortti kerrallaan tuvan pöydästä ottamansa korttipakan virtaan.